

1

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Klášter u Nepomuku (PJ) – vyhocení ekonomické a sociální situace v závěru vlády Václava IV., násilná fáze revoluce a následné nové uspořádání (majetkových) poměrů v Čechách na příkladu rozvráceného cisterciáckého kláštera.

JEDNOTLIVÁ ZASTAVENÍ:

Svatojánské muzeum, kaple sv. Vojtěcha, Červený most, kaple sv. Markéty, centrum Kláštera, zámek Zelená Hora, Městské muzeum a galerie

ČASOVÁ NÁROČNOST (POUZE TRASA PĚŠKY):

2 hod. 20 min.

ČASOVÁ NÁROČNOST (TRASA, VÝKLAD, PRÁCE S PL):

6 hod.

DÉLKA TRASY VÝLETU:

6,75 km

TRASA VÝLETU:

Svatojánské muzeum, kaple sv. Vojtěcha (1 km, 20 min.), **Červený most** (600 m, 10 min.), **kaple sv. Markéty** (1 km, 20 min.), **centrum Kláštera** (150 m, 5 min.), **zámek Zelená Hora** (2,3 km, 50 min.), **Městské muzeum a galerie** (1,7 km, 35 min.)

DOPRAVA DO NEPOMUKU:

vlastní doprava

autobus – ČSAD autobusy Plzeň, a. s. (zastávky: Nepomuk, město a Nepomuk, žel. stanice.)

vlak – ČD, trať č. 190 (zastávka: Nepomuk)

2

MAPA VÝLETU:

ZASTAVENÍ

SVATOJÁNSKÉ MUZEUM

- **PŘÍSTUPNOST:**

přístupné po dohodě, volně přístupné o víkendu

- **OTEVÍRACÍ DOBA:**

sobota 10:00 – 20:00

neděle 10:00 – 18:00

- **VÝŠE VSTUPNÉHO:**

celovíkendová vstupenka 100 Kč plně vstupné, 50 Kč snížené (společná i pro další muzea, Malou letní scénu a koncerty v kostele)

- **ČASOVÁ NÁROČNOST:**

1 hod.

- **KONTAKT:**

Svatojánské muzeum Nepomuk, Přesaničké nám. 1, 335 01 Nepomuk, tel.: +420 734 435 445, tel.: +420 731 604 413, e-mail: muzeumnepomuk@bcb.cz

Rozlehlá barokní budova nepomuckého arciděkanství se nachází vedle kostela sv. Jakuba Většího. Stavba pochází z roku 1678. V části objektu dnes sídlí Svatojánské muzeum. Obnovené muzeum shromažďuje a prezentuje hmotné i písemné památky související s historickou osobností a světeckým kultem Jana Nepomuckého. Jedná se o velkou patrovou budovu s obdélným půdorysem a výraznou mansardovou střechou. Ve středu je průjezd lemovaný barokním štukovým portálem. Nad portálem je sdrúžené okno s plochou šambránou s dvojicí uší. Fasáda je ozdobena lesénovým řádem, novobarokními štukovými články a slunečními hodinami. V průjezdu se nalézají cenné fragmenty ze zničeného cisterciáckého kláštera, který až do husitských válek existoval na místě dnešní obce Klášter. Fragmenty sem byly umístěny v době, kdy byla stavba využívána jako muzeum.

KAPLE SV. VOJTĚCHA

- **PŘÍSTUPNOST:**

volně přístupná

- **VÝŠE VSTUPNÉHO:**

zdarma

Barokní kapli sv. Vojtěcha najdeme u cesty vedoucí z Nepomuku do Kláštera. Místo je legendárně spojeno s postavou sv. Vojtěcha. Kaple je nazývána jako tzv. šlápěje sv. Vojtěcha. Prohlubně v kameni v podlaze kaple mají údajně být, podobně jako na Zelené Hoře, Vojtěchovými stopami, tedy šlápějemi. Kaple pochází z doby Václava Vojtěcha ze Šternberka. Jedná se o objekt čtvercového půdorysu s valbovou střechou. Ve východním průčelí je valeně sklenutý vchod s kovovou mříží. V kapli bývala dřevěná socha sv. Vojtěcha, jež byla v roce 1990 zcizena. Později byla nalezena a po zrestaurování umístěna do kostela sv. Jakuba Většího. V roce 2007 bylo do kaple umístěno moderní zpodobnění sv. Vojtěcha z nerezu a mosazi, které je doplněno typickými světeckými atributy.

ČERVENÝ MOST

- **PŘÍSTUPNOST:**
volně přístupný
- **VÝŠE VSTUPNÉHO:**
zdarma

Po cestě mezi Klášteřem a Nepomukem stojí při pravé straně barokní most, který je díky charakteristické barvě nazýván Červený most. Jedná se o zděnou stavbu o jednom přibližně půlkruhovém oblouku s rozšířenými nájezdy. S mostem se pojí pověst o bitvě, při níž se protékající potok Mihovka naplnil krví. Ta dala mostu jméno.

Pověst o Červeném mostu

Se zkázkou kláštera souvisela i velká bitva, odehrávající se roku 1420 na úpatí Zelené hory. Bohuslav ze Švamberka tehdy z hory sehnal Mikuláše z Husi spolu s jeho lidem. Stalo se tak s takovou urputností, že i potok Mihovka, který tudy protéká, se dle pověsti naplnil krví poražených. Proto také dostal můstek přes potok jméno Červený most. Vždy, když se blíží výročí této krvavé půtky, je prý v noci slyšet u mostu nářek pobitých a raněných, kteří tu umírali bez pomoci a slitování. Pokud zde tehdy most stál, byl pravděpodobně dřevěný. Jeho dnešní podoba vznikla až v barokní době.

KAPLE SV. MARKÉTY

- **PŘÍSTUPNOST:**
možnost nahlédnout
- **VÝŠE VSTUPNÉHO:**
zdarma

V severní části návsi v Klášteři stojí velká klasicistní kaple sv. Markéty, která sousedí s obvodovou zdí s okénky a raně gotickým portálem s obloučkovým vlysem – ta je pozůstatkem zničeného cisterciáckého kláštera Pomuk. Kaple byla vybudována v letech 1861 a 1862. Jedná se o stavbu obdélného půdorysu bez odsazeného presbytáře. Stěny kaple jsou hladké, členěné jen soklem a profilovanou hlavní římsou. Průčelí je členěno plochým středním rizalitem a vrcholí nízkým trojúhelným štítem, nad nímž se tyčí věž s nízkou stanovou střechou. Věž má na nárožích toskánské pilastry, které nesou kladí, a v každé stěně půlkruhově ukončené obdélné okno na podokenní římsě. Dříve zde bývala umístěna gotická socha sv. Markéty. Okolo kaple se rozkládá hřbitov. U ohradní zdi stojí pamětní kříž.

CENTRUM KLÁŠTERA

- **PŘÍSTUPNOST:**

volně přístupné

- **VÝŠE VSTUPNÉHO:**

zdarma

Obec Klášter je neodmyslitelně spojena se středověkým cisterciáckým klášterem Pomuk, který byl zničen za husitských válek a jehož pozůstatky můžeme ve vsi dodnes najít. Není přesně známo, kdy byl klášter založen. Obvykle bývají uváděny roky 1144 nebo 1145. Zakladateli byli mniši z kláštera v bavorském Ebrachu. Význam a ekonomická síla se spolu s rozkvětem cisterciácké architektury na našem území odrazily ve výstavnosti zaniklého klášterního kostela a budov konventu. Majetková držba byla velmi rozsáhlá. Klášterní panství začínalo jižně od Starého Plzněnce a sahalo téměř až ke Klatovům a k Horažďovicím. Zahrnovalo asi osmdesát vesnic, tři městečka (Nepomuk, Blovice, Plánice) a deset hospodářských dvorů. V roce 1420 byl klášterní areál zničen husitskými bojovníky.

Osazenstvo kláštera se zachránilo útekem. Zikmund Lucemburský téhož roku zapsal klášterní zboží Bohuslavovi ze Švamberka a Hynku Krušinovi ze Švamberka s podmínkou, že mají vydržovat osm pomuckých mnichů. Můžeme předpokládat, že mniši po husitských válkách klášter obnovili jen z malé části, nebo dokonce přebývali jinde, možná na Zelené Hoře. Poslední opat někdejšího kláštera je připomínán k roku 1560. Předhusitské klášterství se transformovalo v zelenohorské panství. To získali roku 1558 do dědičného držení páni ze Šternberka. Na místě kláštera začala postupně vyrůstat stejnojmenná vesnice. Zbytky románských a raně gotických klášterních staveb jsou dodnes patrné po celé vsi. V severní části návsi stojí klasicistní kaple sv. Markéty, jež sousedí s kamenným ohrazením, což byla původně obvodová zeď. Jde o jednu z nejstarších částí dochovaného komplexu klášterního areálu, budovanou v letech 1240–1250. Další

kamenná zeď s půlkruhovitě zakončenými okénky je dochována v prostoru mlýna na jižním okraji vsi pod hrází rybníka. Tato zeď pochází ze stejného období jako hrzení u kaple sv. Markéty. V centru návsi najdeme zdivo bývalého ambitu z 2. poloviny 14. století. Části staveb se dochovaly také ve stavení přilehlém k bráně u č. p. 39 (zde v interiéru jsou na kamenných kvádrech patrné stopy pravděpodobně požáru vzniklého při napadení kláštera husity). Ve vsi je zachována řada dalších fragmentů, a to např. v č. p. 9, 12, 58, 59 nebo 82. Některé z nich jsou považované za pozůstatky ústřední klášterní stavby, kterou byl kostel Panny Marie. Ten pravděpodobně stál v místě dnešní návsi. V roce 2014 byla v Klášteře instalována venkovní expozice věnovaná někdejšímu klášternímu areálu. Její další část je umístěna v nepomuckém muzeu.

ZÁMEK ZELENÁ HORA

- **PŘÍSTUPNOST:**

přístupný po dohodě

- **VÝŠE VSTUPNÉHO:**

neuveдено

- **ČASOVÁ NÁROČNOST:**

1 hod. 30 min.

- **KONTAKT:**

Zámek Zelená Hora, Klášter č. p. 1, 335 01 p. Nepomuk 1, mob.: +420 724 181 254 (Zdeněk Bartošek, starosta), mob.: +420 724 181 253 (Josef Rota, místostarosta) nebo Informační centrum Nepomuk, nám. A. Němejce 127, Nepomuk, e-mail: infocentrum@nepomuk.cz, tel.: 371 591 167, 371 592 546, +420 602 328 622

Zámek Zelená Hora se tyčí jako dominanta celého Nepomucka na stejnojmenném vrchu. Po zničení cisterciáckého kláštera, který se rozkládal na místě dnešní obce Klášter, získali klášterní zboží bratři Bohuslav ze Švamberka a Hynek Krušina ze Švamberka. Roku 1454 koupil zelenohorské zboží Zdeněk ze Šternberka. Ten roku 1465 svolal na hrad katolické panstvo a to se uskupilo v Jednotu zelenohorskou, jež vystoupila proti králi Jiřímu z Poděbrad. V roce 1939 byl zámek zkonfiskován státem. K devastaci areálu docházelo ve 2. polovině 20. století, kdy zde sídlila armáda. V minulosti zámek nejvíce proslavil nálezy Rukopisu zelenohorského, jinak také zvaného Libušin soud, který byl objeven roku 1817. Autorství bývá připisováno Václavu Hankovi a Josefu Lindovi. Místo nálezu dodnes připomíná pamětní deska. V novodobé historii Zelená Hora nejvíce proslula zásluhou románu Miloslava Švandrlíka Černí baroni, který byl později zfilmován.

Zelená Hora je mohutná trojkřídlá stavba s věží a čestným dvorem. Na barokní zámek byla přestavěna za Václava Vojtěcha ze Šternberka. Jádro objektu je renesanční. Na nádvorní straně východního křídla jsou arkády, v koutě mezi západním a jižním křídlem balkon s balustrádou. V patře západního traktu je sál s nástropní freskou znázorňující boj Jaroslava ze Šternberka s Tatary. V západním křídle byla rovněž kaple sv. Antonína Paduánského, ve východním křídle divadelní sál. Z původního zařízení se dochovalo pouze dřevěné obložení stěn, dveře a parketové či deskové podlahy. Také zámecký kostel Nanebevzetí Panny Marie byl přestavěn barokně. V dřívějších dobách byl známým poutním místem. Z původní raně gotické stavby pochází obvodové zdivo příčné lodi z mohutných tesaných kvádrů a navazující část hlavní lodi. Vrcholně gotický je trojboce uzavřený presbytář se sekundárně přistavěnou sakristií a oratoří. V interiéru se dochovalo několik náhrobníků, dále je zde kámen s údajnými stopami sv. Vojtěcha. Hlavní oltář je dnes v kostele sv. Martina v Neurazech. Bývala zde umístěna slavná Madona zelenohorská, která je proslulá sekyrkou zařatou v rameni. Ta souvisí s pověstí, podle níž se nekatoličtí synové Ladislava ze Šternberka marně pokoušeli sochu rozštípat a spálit. Původní socha se dnes nachází ve Vídni, ale na Zelené Hoře byla v roce 2015 slavnostně odhalena nová a moderně pojatá Madona zelenohorská. Proti kostelu se nachází objekt zámeckých stájí z počátku 18. století. Pod kostelem je malé nádvoří s renesanční budovou purkrabství a kamennou pozdně gotickou válcovou věží, které mezi sebou svírají vstupní bránu. V dolní části areálu se poblíž přístupové cesty nachází velká barokní sýpka. Podél cesty bylo ve 2. polovině 20. století vybudováno několik kasárenských objektů. Součástí je ještě pustý barokně-klasicistní hospodářský dvůr Šternberk s bývalým pivovarem.

Pověst o Černé paní

V Černém sále zelenohorského zámku býval pověšen obraz Marie Dominiky z Martinic. Dle pověsti si v mládí oblíbila místního myslivce a přes odpor rodičů se chtěla stát jeho ženou. Oznámila jim, že bude matkou a že chce mít s myslivcem svatbu. Otec Adolf Bernard z Martinic však takovou potupu nehodlal připustit. Jednoho dne byl její milenec nalezen v lese pod zámkem zastřelený, když se údajně stal obětí pytláků, čemuž však Marie Dominika nikdy neuvěřila. Poté v Černém sále předčasně porodila slabé děťátko. Z otcova rozkazu byl dle pověsti novorozenec ihned zadržán v koutě za krbem, aby navždy zmizely stopy poklesku jeho dcery. Zlomená dívka poté vstoupila do kláštera sv. Anny ve Vídni. Když zemřela, vrátila se její duše na místo, kde mělo být zadrženo její dítě. V místnosti nechtěl nikdo přespávat, neboť o půlnoci prý postava v černém šatu jeptišky z obrazu vystupovala, bloudila po zámeckých chodbách a naříkala.

MĚSTSKÉ MUZEUM A GALERIE

▪ PŘÍSTUPNOST:

přístupný

▪ OTEVÍRACÍ DOBA:

květen – září

pondělí zavřeno
úterý – neděle 10:00 – 18:00

říjen – duben

pondělí zavřeno
úterý – neděle 10:00 – 16:00

▪ VÝŠE VSTUPNÉHO:

20 Kč – Expozice B-24 Liberator a Zaniklý cisterciácký klášter Pomuk

50 Kč plné vstupné, 30 Kč snížené – celý okruh

▪ ČASOVÁ NÁROČNOST:

1 hod.

▪ KONTAKT:

Městské muzeum a galerie, nám. A. Němejce 126, 335 01 Nepomuk, tel.: 371 592 546,
e-mail: muzeum@nepomuk.cz

Městské muzeum a galerie se nachází na náměstí při ústí Třebčické ulice v budově původní nepomucké radnice č. p. 126. Dále se nachází v některých prostorách sousední bývalé piaristické koleje – dominanty náměstí. Stará radnice je doložena již v 16. století. V letech 1850–1950 zde byl i okresní soud. V 50. letech 20. století byla radnice i se sousední budovou bývalé piaristické koleje upravena a poté až do 90. let sloužila jako základní škola.

Muzeum nabízí řadu zajímavých expozic. Najdete zde měšťanskou místnost, selskou jizbu i expozici nejvýznamnějšího nepomuckého rodáka sv. Jana Nepomuckého. Nejen děti potěší expozice loutek s postavami z pohádek: Jak se stal Honza králem a Sněhurka a sedm trpaslíků. Trvalou výstavu doplňuje spousta divadelních rekvizit – kulisy, portál divadla s oponou, gong v malém i velkém provedení či zařízení na napodobení zvuku větru. Nejnovějším lákadlem jsou pak trosky amerického bombardéru B-24 Liberator, který se 22. 2. 1944 zřítil na nedalekou Dubeč. Expozice je svým způsobem ojedinělá nejen v Plzeňském kraji, ale i v Čechách. Expozice s názvem Zaniklý cisterciácký klášter Pomuk, vytvořená společností Západočeský institut pro ochranu a dokumentaci památek, o.p.s., prezentuje archeologické nálezy objevené při výkopových pracích v areálu obce Klášter a ve formě trojrozměrného modelu ukazuje předpokládanou podobu zaniklého klášterního komplexu.

LITERATURA

BYSTRICKÝ, Vladimír. *Západní Čechy v husitských válkách*, České Budějovice 2013.

ČECHURA, Jaroslav. Mikuláš z Husi a Zelená Hora. Klášter Pomuk na počátku husitství, *Minulostí Západočeského kraje 18*, 1982, s. 199–209.

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Dějiny cisterckého řádu v Čechách 1142-1420 I. Fundace 12. století*, Praha 2013.